

**Les ciències de l'antiguitat a la xarxa:
algunes possibilitats**

Joan Gómez Pallarès
Universitat Autònoma de Barcelona

ilfc1@cc.uab.es

0. Presentació

Abans d'introduir el lector d'aquest treball en els detalls de la seva organització, voldria fer algunes observacions, breus:

1. Heu de disculpar, els que ja sou experts en el tema de la navegació per la xarxa, que hi trobeu algunes obvietats. La meua idea primera de treball és que "internet" és igualment accessible per tothom que tingui els mitjans tècnics per entrar-hi i, per tant, no sé encara ara quin ha de ser el nivell d'informació adequat que pugui satisfer els potencials lectors d'aquestes pàgines. Diguem que he tirat una mica pel camí del mig i, per tant, aquí hi trobareu tant allò més essencial com allò que pugui ser més especialitzat. En qualsevol cas, he intentat posar l'èmfasi en allò que anomeno aquí "portes de portes" ("gateways" en anglès), és a dir, aquells llocs de la xarxa que us permetin accedir a altres llocs d'interès (una mena de bibliografia de bibliografies de navegació).

2. També heu de disculpar el fet que hi pugueu trobar absències: el que trobareu a continuació és una mena de llistat, comentat en alguns casos, dels meus llocs preferits, i ja se sap, no tothom té sempre les mateixes preferències...

3. He intentat classificar i etiquetar la informació que he recollit en aquestes pàgines. Això ha provocat que molts dels llocs d'interès que hi són consignats, estiguin en un apartat determinat quan, pel seu contingut múltiple, podrieu pensar perfectament que el lloc que els correspon és diferent del lloc on els trobeu. El que és important, en el fons, és que trobeu els llocs a la xarxa, que els conegueu vosaltres mateixos i que decidiu si us interessen, o no, i on els voleu situar, en la vostra pròpia llista de favorits, no en la meua (que és la que ara llegireu).

4. He procurat no repetir direccions, però és evident que quan el lector comenci a furgar i investigar en els llocs (sobretot en les "portes de portes"), hi trobarà inevitables repeticions perquè la xarxa és global i oberta i els sistemes de comunicació s'acaben interconnectant.

5. No vull donar massa consells sobre com un estudiós de l'antiguitat clàssica s'ha de posar a treballar amb la xarxa. Només voldria fer-vos arribar la meua experiència personal: no deixo de sorprendre'm en cap moment de l'extraordinària envergadura que han agafat els nostres estudis amb els nous medis informàtics de què disposem (aquí no hi ha res mort, tot és molt viu!): si no trobeu allò que necessiteu en un moment determinat és, probablement, perquè no ho heu buscat prou bé. Ara bé, també he de dir que la xarxa i les seves possibilitats d'informació mai no m'han pogut substituir (i no crec que ho facin en un futur) la necessitat (i també el desig) de seguir anant a la biblioteca "convencional," per tal de consultar-hi els llibres que necessito per la meua feina i, sobretot, per poder-hi llegir les edicions dels textos que treballo, amb els seus aparats de variants.

Només voldria que aquest breu i escollit recull de llocs de la xarxa que a mi m'han interessat en un moment o altre de la meua feina serveixi com a pretext al lector per començar a buscar ell mateix allò que més específicament l'interessi. L'experiència personal és en aquest cas, com en tants d'altres,

intransferible i cadascú sap millor que ningú què coneix i què no coneix i quins són els seus interessos i quins no. I si descobriu alguna cosa realment digna de ser compartida, useu el correu electrònic (vid. supra) per fer-me-la saber.

He dividit la presentació del material en els següents apartats, que ja defineixen pel seu nom, allò que contenen.

1. Algunes ofertes de treball a Internet. No us pensessiu que tot s'acaba a casa...:

a. Dins del lloc de la Facultat de Clàssiques de Cambridge (un dels més potents del món), ofertes de treball (dins "jobs"): <http://www.classics.cam.ac.uk/Faculty/world-classics.html>

b. El suplement de cultura del Times proporciona informació acadèmica sobre feines arreu del món: <http://www.thesis.co.uk>

c. La pàgina del Departament de Clàssiques de la Universitat de Michigan (a Ann Arbor) permet conèixer (a més d'altres llocs) quines ofertes hi ha a l'altra banda de l'Atlàntic: <http://www.umich.edu/~classics/>

2. Biblioteques electròniques. Gairebé totes les biblioteques importants del món tenen un accés electrònic que permet entrar als seus catàlegs i conèixer què tenen els seus fons. Això pot estalviar molts diners en viatges i també en préstec interbibliotecari:

a. L'accés electrònic a les biblioteques de la Universitat d'Oxford, una de les que més cuida la informàtica en el camp de les humanitats: <http://www.lib.ox.ac.uk/libraries/>

b. Un dels accessos universals a les biblioteques electròniques: <http://www.awa.com/library/omnimedia/links.html>

c. Un directori en gopher imprescindible, amb accessos a biblioteques de tot el món, el trobareu a la universitat de Yale: <gopher://libgopher.cis.yale.edu/11/List%09%09%2B>

d. <http://www.cs.cmu.edu/books.html>

e. El mateix estil de coses, però amb especialització medieval: <http://www.enteract.com/~detroyes/>

3. Comerç electrònic en llibreries i editorials. Cada vegada és més fàcil (i perillós, per la qüestió del diner electrònic, tant difícil de tocar però tant fàcil de gastar) anar de llibreries sense moure't de casa:

a. El lloc de la Scholars Press, a Atlanta, és una impressionant mostra no només de consulta de catàlegs de llibres, sinó de moltres altres possibilitats, potser la més interessant de les quals, connectar amb les

societats d'estudis d'antiguitat clàssica nordamericanes i amb les editorials universitàries d'aquell país: <http://scholar.cc.emory.edu/>

b. Un dels contactes amb el comerç antiquari a la xarxa: <http://www.clark.net/pub/rmharris/booknet.html>

c. No és només un tòpic, és la més gran llibreria de l'univers, i és electrònica: <http://www.amazon.com>

d. De llibreries amb botiga tradicional i "botiga electrònica" cada vegada n'hi ha més. Potser aquesta sigui una de les més ben organitzades: <http://www.blackwell.co.uk/bookshops/>

e. Si de llibreries hem anat a Oxford, per editorials universitàries amb presència electrònica important ens quedem a Cambridge: <http://www.cup.cam.ac.uk>

f. Editorials no universitàries, amb catàleg de ciències de l'antiguitat bàsic i lloc a la xarxa, cap a Alemanya: <http://www.degruyter.de>

4. Comerç electrònic, més enllà dels llibres. No us pensessiu que tot s'acaba amb els llibres. A la xarxa s'hi pot trobar pràcticament de tot en comerç antiquari:

a. Monedes? <http://www.inter-nos.com/ancients/index.html>

b. Més monedes? <http://coin-universe.com/>

c. Agulles? <http://ourworld.compuserve.com/>

d. Encara més monedes? El lloc més ben organitzat que conec: <http://www.elsen.be>

5. Cursos i recursos per a les classes. La xarxa pot ajudar-nos a rebre més formació, però també a tenir més informació per preparar algunes classes:

a. Les preguntes (amb les seves respostes) més freqüents en l'àmbit de les clàssiques. Una mica de tot: <http://www.lib.ox.ac.uk/internet/news/faq/archive/classics-faq.html>

b. Una base de dades amb informació sobre cursos de clàssiques en línia: <http://acs.colleges.org/ctts/clscourse.html>

c. Cursus Vivae Latinitatis: <http://www.urich.edu/~wstevens/latviv.htm>

d. Una introducció a les cultures del món antic a la xarxa: <http://eawc.evansville.edu/ropage.htm>

e. Les direccions per ajudar en l'ensenyament del projecte Perseus, un lloc imprescindible: <http://www.perseus.tufts.edu/>

f. No només per l'antiguitat clàssica, un lloc amb moltes connexions a la xarxa, per ajudar els professors que ensenyen llengües: <http://www.hull.ac.uk/cti/langsite.htm>

g. El professor O'Donnell, de la universitat de Pennsylvania, és un dels especialistes més reconeguts en el món de la informàtica i les humanitats. Algunes de les seves recomanacions (tot i que no molt ajornades!) són aquí: <http://ccat.sas.upenn.edu/jod/teachdemo/teachdemo.html>

h. Una pàgina deliciosa per tots aquells que es volen iniciar o que volen millorar la transcripció paleogràfica: <http://www.unigre.urbe.it/paulius/INDICE.htm>

i. Tornem altre cop a Cambridge. Una de les pàgines més completes per conèixer què hi ha al món per ensenyar llatí i grec als més petits: <http://www.classics.cam.ac.uk/Faculty/schools.html>

j. Eines interessants per usar a classe: http://www centaursystems.com/soft_dir.html

k. Una pàgina imprescindible sobre el món dels clàssics a la xarxa, amb novetats, informacions i jocs: <http://www.globalnet.co.uk/~loxias/>

l. Diguem que tota aquella informació que els professors de clàssiques del món han posat a la xarxa hauria de ser trobable en aquesta direcció que, de fet, és un motor de recerca especialitzat: <http://www.utexas.edu/world/lecture/index.html>

6. Direccions electròniques: les agendes. Aquesta és una de les possibilitats de localitzar aquell estudiós del que hem llegit alguna cosa interessant, però del que no coneixem res més (l'altra és buscar la direcció, electrònica o no, de la institució on treballa). És un camp per desenvolupar:

a. Aquest és el millor exemple que conec de directori electrònic de gent dedicada a l'estudi de l'antiguitat clàssica, el del Regne Unit de la Gran Bretanya: <http://ivory.trentu.ca/~www/cl/uk.email.html>

7. Documentació arqueològica i imatges del Món Antic. Art antic, arqueologia, imatges que ajuden a millor conèixer i contextualitzar els textos que volem explicar. Un dels grans avenços de la xarxa:

a. Una de les millors "autopistes" mundials d'imatges d'art, no només clàssic. Hi ha realment de tot: <http://wwar.com/index.html>

b. Aquest és un dels llocs més valorats pels educadors en història de l'art. També té de tot, no només art antic: <http://witcombe.bcpw.sbc.edu/ARTHLinks.html>

c. A mi m'interessa ara especialment (pels cursos que faig aquest curs 1998-99), l'art en temps d'August. Aquest lloc em permet controlar el més important del període: <http://www.lib.virginia.edu/etext/avgimage.html>

d. La construcció d'un banc de dades visuals sobre inscripcions: <http://www.csad.ox.ac./CSAD/Images.html>

e. Voleu veure papirs des de Heidelberg? <http://www.rzuser.uni-heidelberg.de/~gv0/Papyri/P.Heid. Uebersicht.html>

f. Història de l'art i de l'arqueologia del món antic, amb totes les connexions a la xarxa que necessiteu. És una mena de "porta de portes" especialitzada. Imprescindible: <http://www.ulg.ac.be/archgrec/00res.archeo.html>

g. Una altra col·lecció d'enllaços impressionant (més de 1.300!) sobre arqueologia a Europa: <http://odur.let.rug.nl/arge/>

8. **Les curiositats.** Una mica de tot, perquè pogueu començar a comprovar (si encara no heu arribat a aquesta conclusió) que la xarxa és un pou inesgotable de riquesa i sorpreses, per treballar, per divertir-se i per divertir-se treballant:

a. Un lloc amb un glossari impressionant de termes de la retòrica i l'estilística: <http://www.uky.edu/ArtsSciences/Classics/rhetoric.html#2>

b. El lloc diguem "no oficial" (és a dir que no pertany a l'Uderzo, Gosciny, etc.) d'Asterix. Una delícia, amb identificació de totes les fonts llatines usades als àlbums: <http://www.univ-mulhouse.fr/~mage/riviere/bd/asterix.html>

c. Un dels jocs en línia més divertits, amb la Roma antiga com a protagonista: <http://www.cybersites.com:8080/twep/rome/>

d. En Pere Barreda, que és professor de Filologia Llatina a la Universitat de Barcelona, té una mena de "top hundred," amb els cent llocs més visitats de la xarxa en relació amb els nostres temes d'estudi. És una bona idea: <http://www.ub.es/llati/petrus>

e. Allò que dèiem abans. Si no trobeu un col·lega perquè no hi ha directoris electrònics del seu país disponibles, aquí teniu un lloc que, en teoria, conté connexions amb totes les universitats del món (de fet, gairebé totes: 89 països i 3039 entrades, és a dir, universitats): <http://geowww.uibk.ac.at./univ/index.html>

f. Un exemple modèlic de pàgina dedicada a un sol tema, Virgili (gairebé res!), amb tots els recursos que la xarxa ofereix sobre ell. Impressionant: <http://www.virgil.org/>

9. **Llistes i grups de discussió.** Aquest és un dels camps que més i més indiscriminadament i incontroladament ha crescut en els darrers anys. Es fa increïblement difícil poder controlar allò que et pugui interessar, i ja no dic res si el que vols fer és participar-hi. Una part de la teva jornada laboral hauria d'estar dedicada en exclusiva a llegir els missatges de les llistes de discussió que t'interessessin. En aquest camp, i pel fet que tothom té realment les seves preferències, he optat per posar només direccions amb llistats de grups de discussió i els contactes corresponents:

a. Sobre la Mediterrània a l'Antiguitat: <http://www.umich.edu/~classics/archives.html>

b. Sobre arqueologia clàssica: <http://www.duke.edu/web/jyounger/archlist.html>

c. Grups de discussió sobre l'Antiguitat i també sobre l'Edat Mitjana: <http://shakti.trincoll.edu/~greger/groups.html>

d. Grups de discussió sobre història antiga: <http://www.economia.unibo.it/dipartim/stoant/rassegna1/gruppi.html>

10. **Motors de recerca, especialitzats i no.** Hi ha programes de navegació especialitzats, motors de recerca (hi ha qui els anomena també "robots") que no busquen a tota (i tota vol dir a tot el món) la xarxa allò que a tu t'interessa sobre, posem per cas, el vi a l'antiguitat. Són programes que ja han patit un sedàs previ i busquen només en aquelles direccions on ja "saben" que poden trobar informació sobre l'antiguitat clàssica:

a. Per si de cas, però, us poso una direcció de la UAB on podreu trobar també llistats de navegadors importants: http://ws.cc.uab.es/sala_usuaris/robots.html

b. El millor motor de recerca del món sobre l'antiguitat clàssica i medieval, Argos: <http://argos.evansville.edu/>

c. Un bon exemple de com un motor de recerca convencional, conegut per tothom, Yahoo, acaba construint un motor especialitzat pel món antic (som més importants del que us penseu): <http://www.yahoo.com/Arts/Humanities/Classics/Languages/>

11. **Museus i exposicions.** Una de les aplicacions que més s'han popularitzat a la xarxa és la visita de museus "tradicionals" però d'una manera virtual. Ara s'hi afegixen també les exposicions que poden ser realment virtuals (només existeixen a l'ordinador) o mostres virtuals d'exposicions presencials. Les possibilitats en aquest camp són realment impressionants. Per tant em limitaré només a allò que a mi més m'agrada i, també, a alguna "porta de portes" museística:

a. Jo crec que és el lloc més impressionant en aquest àmbit virtual, les pàgines a la xarxa dels Museus Vaticans, les més premiades pels entesos: <http://christusrex.org/www1./vaticano/0-Musei.html>

- b. Un dels bons llocs a casa nostra, el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona: <http://www.mnat.es/mnat/cat/mnat/index.html>
- c. Una magnífica exposició virtual sobre els Jocs Olímpics: <http://devlab.dartmouth.edu/olympic/>
- d. Un impressionant directori sobre els museus (a nivell mundial) que són a la xarxa, amb tots els recursos imaginables relacionats amb ells: <http://www.comlab.ox.ac.uk/archive/other/museums.html>
- e. Voleu saber com anaven les coses de la màgia a l'antiguitat tardana? Aquí en teniu una exposició: <http://www.hti.umich.edu/exhibit/magic/>
- f. Un altre lloc universal, amb connexions (més aviat americanes) a museus i exposicions: <http://www.uky.edu/Subject/museums.html>

12. Organitzacions d'antiguitat clàssica. Això de l'associacionisme és una tradició molt sentida en el món dels nostres estudis. Hi ha societats i organitzacions per estudiar i discutir de tot. Us ofereixo només una mostra del que més m'interessa a mi:

- a. La societat més internacional dels d'epigrafistes: <http://www.uni-koeln.de/phil-fak/ifa/altg/eck/aiegl.html>
- b. La societat dels arqueòlegs: <http://www.aiac.org>
- c. Una de les societats espanyoles sobre llengua, pensament i cultura clàssiques: <http://gugu.usal.es/~logo/>
- d. La societat dels numísmates: <http://www.nunetcan.net/cmns.htm>
- e. Un altre lloc on trobar direccions a la xarxa de les universitats, a nivell mundial: <http://www.mit.edu:8001/people/cdemello/geog.html>
- f. Una associació de mestres i professors de clàssiques, l'anglesa, que és molt activa i no es considera pas derrotada d'entrada en cap dels camps on pugui fer sentir la seva veu. Val la pena: <http://www.source.co.uk/users/jprogs/jact/>

13. Pàgines personals. Una de les bones maneres de conèixer qui és qui i què fa, a partir de la informació que la persona interessada posa a la xarxa. Un camp encara per descobrir i poc desenvolupat:

- a. La millor pàgina personal de casa nostra, especialment per aquells interessats en tots els recursos sobre filosofia antiga a la xarxa, la de Jesús Hernández Reynés: <http://www.blues.uab.es/filosofia/welcome.html>

- b. La millor pàgina anglesa, la de Don Fowler: <http://jesus.ox.ac.uk/~dpf/>
- c. Un directori,, no massa complet, de pàgines personals: <http://aleph.lib.ohio-state.edu/~bcase/hoipolloi.html>
- d. L'italià més lúcid, Emanuele Narducci: <http://www.dada.it/webbox/narducci.htm>
- e. Una de les millors pàgines americanes, amb molts recursos "extra, la de Jim O'Donell:"<http://ccat.sas.upenn.edu/jod/front.html>

14. **Portes de portes.** Tot allò que no heu trobat abans i que no trobareu després, és accessible a través dels llocs indicats en aquesta secció, això sí, vosaltres els haureu d'anar tastant personalment. Aquest és l'únic apartat que he intentat que fos el més complet possible. Per tant, si coneixeu altres "gateways" importants que no siguin aquí, us agrairé molt que m'ho feu saber. Aquí no valen recomanacions, és com la bibliografia de bibliografies, cal anar-hi. Només us indicaré quines són les meves "portes" de capçalera, per així dir-ho:

- a. <http://www.uni-konstanz.de/ZE/Bib/zs/zsant.html>
- b. <http://archnet.uconn.edu/>
- c. <http://www.indiana.edu/~classics/AIA/internet/internet.html>
- d. Aquesta és una de les meves: <http://www.fusl.ac.be/Files/General/BCS/BCS.html>
- e. Aquesta n'és una altra. Una de les tres imprescindibles. Mireu més avall per trobar les altres:<http://www.classics.cam.ac.uk/Faculty/links.html>
- f. <http://studentweb.tulane.edu/~rwoods/classics.html>
- g. <http://rome.classics.lsa.umich.edu/welcome.html>
- h. De la pàgina personal de Don Fowler va néixer la de recursos per a les clàssiques d'Oxford, una altra de les meves: <http://info.ox.ac.uk/departments/classics>
- i. <http://nervm.nerdc.ufl.edu/~blaland/Class.html>
- j. <http://www.uky.edu/ArtsSciences/Classics/alibi.html>
- k. <http://www.usask.ca/classics/resourcesurls.html>
- l. L'únic motor de recerca especialitzat en "la dona i el gènere" a l'antiguitat clàssica:<http://www.uky.edu/ArtsSciences/Classics/gender.html>
- ll. La biblioteca més gran del món també té una pàgina impressionant de recursos informàtics:<http://lcweb.loc.gov/global/classics/claslink.html>

o. <http://www.tlq.uci.edu/~tlq/index/resources.html>

p. <http://www.jesus.ox.ac.uk/~dpf/introduction.html>

q. Un altre dels meus. El segon dels tres imprescindibles: <http://www.pomoerium.de/links/library.html>

r. El darrer dels tres imprescindibles. Potser no és el millor en disseny, però el seu contingut em va guiar, i encara ho fa sovint, pels camins de la navegació. Un dels pioners: <http://www.economia.unibo.it/dipartim/stoant/rassegna1/intro.html>

s. La millor de les portes espanyoles és a les Illes Canàries: <http://nti.educa.rcanaria.es/clasicas/>

t. <http://www.julen.net>

u. <http://www.uba.uva.nl/nl/digitalebib/klassiek/index.html>

v. <http://humanitas.ucsb.edu/shuttle/classics.html>

15. **Programari en general, fàcilment accessible.** Aquest apartat és per introduir una sola direcció de la xarxa, però que no vull oblidar perquè m'ha estat sempre molt útil. No és específica de ciències de l'antiguitat, però hi podreu trobar tot el programari, sigui del tipus que sigui, i en molts casos, el podreu baixar al vostre ordinador de franc. Un autèntic "clàssic" de la xarxa espanyola, la pàgina d'en Paniagua: <http://www.paniagua.net>

16. **Programari especialitzat.** Aquí sí que us incloc alguns llocs on podreu trobar programari especialment pensat i aplicable a l'estudi de les nostres llengües clàssiques i als dominis relacionats d'algunes ciències de l'antiguitat:

a. Programari específic per exercir d'arqueòleg: <http://archnet.uconn.edu/software/>

b. El "Centre for Humanities Computing" de la Universitat d'Oxford és absolutament pioner i capdavanter en la informàtica aplicada als nostres camps. Aquí teniu la seva adreça: <http://www.ouc.ox.ac.uk/humanities/chcdow.html>

c. http://www.silvermnt.com/default_index2.html

17. **Recerca i captura d'informació bibliogràfica.** Una de les preocupacions que sovint tenim els que ens dediquem a aquestes feines és com omplir el buit cronològic que provoquen fets com, per exemple, que "L'Année Philologique," que, ara per ara, tenim a les biblioteques sigui el corresponent a l'any 1993 (som al 1998!). Aquest forat bibliogràfic, més o menys present en totes les disciplines, es pot omplir parcialment gràcies a la xarxa, on les novetats, articles, etc, són més fàcilment accessibles que a través dels catàlegs convencionals o la lectura de les revistes especialitzades. Recordeu, com sempre, que una cosa és tenir el títol d'allò que voleu i l'altra llegir-ho i païr-ho: la xarxa, en aquest camp, no sempre resol el tema de la lectura i sovint cal anar a la biblioteca per trobar la monografia o la revista que desitgeu:

a. Una bona bibliografia d'orientació en als estudis clàssics, no necessàriament orientada a les novetats: <http://www.fusl.ac.be/Files/General/BCS/Bib.html>

b. A la universitat de Bryn Mawr encarreguen a diferents especialistes que facin recensions sobre les novetats editorials de l'any, en el mercat anglosaxó, fonamentalment. Aquí les teniu a la vostra dispició, ordenades per anys (1998 inclòs): gopher://gopher.lib.virginia.edu/11/alpha/bmcr

c. Una bona base de dades sobre bibliografia de tema clàssics: <http://web.qc.cuny.edu/dept/class/dcb.htm>

d. Un bon fitxer, on pots fer preguntes que, gairebé sempre, et seran contestades: <http://web.univ-lyon2.fr:8001/frantiq.mom.fr/frantiq>

e. La revista Gnomon publica periòdicament reculls bibliogràfics de les novetats. Aquí en teniu la connexió en línia: <http://www.gnomon.ku-eichstaett.de/Gnomon/Gnomon.html>

f. Vet-ho aquí una de les eines imprescindibles de recerca bibliogràfica actual. Una base de dades que despulla més de 150 revistes d'antiguitat clàssica i te n'ofereix títols d'articles i resums de continguts, amb la possibilitat de fer una recerca temàtica. Val la pena conèixer-lo: <http://www.chass.utoronto.ca/amphoras/tocs.html>

g. Hi ha una companyia americana que distribueix les tesis doctorals que es defensen als EUA. Una mina a un preu raonable: <http://www.umi.com/>

h. Una altra companyia americana ha trobat un altre filó. Té un llistat disponible de més de mil revistes, que despulla sistemàticament. T'ofereix un motor de recerca per trobar aquell article que t'interessa i te l'envia en un termini màxim de 24 hores per fax. Tot a preus raonables: <http://uncweb.carl.org/>

i. Totes les revistes científiques alemanyes indexades i preparades perquè hi puguem buscar allò que més t'interessa: <http://www.phil.uni-erlangen.de/~p1ges/zfhm/zfhm.html>

18. **Revistes exclusivament electròniques.** Aquí hi trobareu aquelles revistes de les nostres especialitats, que tenen un format exclusivament electrònic. Les altres, les que es publiquen en format llibrari convencional, tenen també moltíssimes pàgines a la xarxa, però no et permeten accedir, com és natural, als seus continguts (només als índexs). Em sembla que no són interessants pel que volen aquestes pàgines:

- a. Aquesta és la que més m'agradava (pels seus continguts), però ha patit una desgràcia de personal (ha fugit els seu tècnic principal) i ara està aturada la seva "publicació." En qualsevol cas, val la pena llegir els continguts i números ja publicats: <http://www.cisi.unito.it/arachne/arachne.html>
- b. La revista electrònica de les nostres antípodes. Sembla mentida, però la revista més ajornada (no m'atreviria a dir que la millor, però) s'edita a Tasmània (*Electronic Antiquity : Communicating The Classics*): gopher://babel.its.utas.edu.au:70/11/Publications/
- c. Una nova revista dedicada a l'arqueologia. Un model a seguir (penso!): <http://149.148.83.8/forum/>
- d. Un altre nou projecte, dedicat a la història antiga: <http://www.dur.ac.uk/Classics/histos/>
- e. <http://www.uky.edu/ArtsSciences/Classics/retiarus/>
- f. Per acabar, un inventari de revistes exclusivament electròniques: <http://ejournals.cic.net/>

19. Textos electrònics i altres tipus de dades, només en línia. Sou al despatx o a casa i us falta un text de Sant Agustí o de Cels o de l'autor que sigui? O heu de consultar un text epigràfic de "L'Année Épigraphique"? O alguna dada sobre aquest o aquell emperador romà? Cap problema, per sortir del pas i fer una primera lectura (no dic pas en edició crítica, quedí clar això!) Hi ha unes quantes biblioteques electròniques que us fan accessibles molts textos de l'antiguitat sense sortir de casa:

- a. Un bon catàleg de textos exclusivament electrònics, no bàsicament dedicat als clàssics, però que també en toca alguns: <http://sunsite.berkeley.edu/alex/>
- b. Una completíssima biblioteca llatina, grega i alemanya: <http://www.fh-augsburg.de/~harsch/augustana.html>
- c. Vet-ho aquí una "etèria" biblioteca de clàssics cristians: <http://ccel.wheaton.edu/>
- d. Dades epigràfiques: <http://www.uni-heidelberg.de/institute/sonst/adw/edh/>
- e. Dades papirologiques: <http://www.perseus.tufts.edu/Texts/papyri.html>
- f. Dades per a la història antiga: <http://www.rz.uni-frankfurt.de/~clauss/>
- g. Els textos electrònics a Perseus: http://perseus.tufts.edu/Texts/chunk_TOC.html
- h. Els textos més habituals, fàcilment accessibles: <http://patriot.net/~lillard/cp/latlib>
- i. Per acabar, el lloc del projecte que haurà d'acabar substituint tots els altres que us acabo de citar: <http://ccat.sas.upenn.edu/~romulus/romulus.html>

20. Epíleg.

No vull acabar aquest treball sense recomanar-vos algunes lectures relacionades amb el seu contingut que us poden ajudar a reflexionar una mica sobre la relació que han de mantenir les nostres disciplines amb la informàtica en general (no només la xarxa) i que us aportaran també alguna dada complementària (les millors, escrites per autèntics mestres en aquesta disciplina, són el primer i el darrer que cito):

* J.M.Díaz de Bustamante, "Tradición y reluctancia: lo viejo y lo nuevo en metodología filológica", *Euphrosyne*, 19 (1991), pp.389-408.

* F.Sartor, "Classical Philology and Computer. Development and Possibilities", *Informatica e Documentazione*, 11.4 (1984), pp.286-311

* Ch.Schäfer, *Computer und antike Texte. Wortrecherche, Konkordanz- und Indexerstellung mit Volltextdatenbanken*, St.Katherinen, 1993.

* E.Narducci, "Avventure di un antichista su Internet." Article en format electrònic, llegible a <http://www.dad.it/webbox/narducci2.html>

I recordeu: tot allò que no heu pogut trobar en aquesta breu selecció dels meus llocs preferits, ho heu d'anar a buscar a l'apartat 14 d'aquestes pàgines i, si descobriu alguna cosa realment interessant, penseu que, com deia Sèneca, *nullius boni sine socio iucunda possessio est*.

Citació recomanada:

GÓMEZ PALLARÈS, Joan (1999). "Les ciències de l'antiguitat a la xarxa: algunes possibilitats". *Digithum*, núm. 1 [article en línia]. DOI: <http://dx.doi.org/10.7238/d.v0i1.622>